

POIA021 Úvod do dějin a kultury Brazílie

Cíl předmětu:

Náplní tohoto jednosemestrálního kurzu je představení historického vývoje Brazílie se zaměřením na hlavní mezníky jejího politického a kulturního života od dob objevení brazilského území na počátku 16. století až po současnost. Důraz je kladen na sledování politických a kulturních změn ve vztahu k evropskému, africkému a americkému kontextu. Pozornost bude konkrétně věnována nejdůležitějším aspektům politického, ekonomického a kulturního dění koloniální éry, završené osvobozenecským procesem, a dále období císařství a především republiky, trávající od konce 19. století do dnešní doby. Semináře budou zaměřeny na analýzu vybraných textů souvisejících s daným tématem v češtině a částečně i v portugalštině. Cílem kurzu je pochopení procesu vzniku a utváření národa, který patří nejen mezi největší a nejlidnatější státy světa, ale který se v současnosti začíná řadit i k významným kulturním a ekonomickým mocnostem.

Požadavky na studenta

1. 50% docházka a aktivní účast v semináři.
2. Domácí příprava určených textů.

Požadavky ke zkoušce: zkouška proběhne písemnou formou, kromě všeobecných otázek se v ní objeví i porozumění portugalským textům probíraným v hodině (portugalštináři) a znalost dvou esejů v češtině (neportugalštináři: viz Darcy Ribeiro: „Pomezí a plantáže“, „Afrobrazilci“. In *Druhý břeh západu*. Praha: Mladá fronta, 2004)

Obsah

- 1. Předcabralovská Brazílie:** archeologické nálezy, skupiny indiánských kmenů, společenská organizace, hospodářství, náboženství a kultura původního obyvatelstva, vládní politika ve vztahu k původnímu obyvatelstvu v průřezu dějin země.

Literatura:

- Lévi-Strauss, Claude. *Myšlení přírodních národů*. Dauphin: Praha 1996.
- Melatti, Julio Cezar. *Índios do Brasil*, HUCITEC, São Paulo, 1993.
- *Poronominare: mýty a legendy brazilských Indiánů*. Praha: Dauphin, 1995.

- 2. Brazílie kolonií - základy:** oficiální objevení Brazílie, počátky kolonizace, politika portugalské koruny ve vztahu k osídlení nového území a budování kolonie, dovoz otroků z Afriky, pěstování cukrové třtiny, francouzské a holandské invaze; kultura 16. a 17. století.

Literatura:

- Bosí, Alfredo. *Dialética da colonização*. São Paulo: Companhia das Letras, 1992.
- Caminha, Pero Vaz de. *Dopis králi Manuelovi o nalezení Brazílie*. Praha: Scriptorium, 2000.
- Freyre, Gilberto. *Casa Grande e Senzala*. São Paulo: Global, 2006.
- Hans Staden. *Dvě cesty do Brazílie*. Praha: Titanic, 2000.
- Holanda, Sérgio Buarque de. *Raízes de Brasil*. São Paulo: Companhia das Letras, 1995.
- Mirandová, Ana. *Peklo ráje*. Praha: Torst, 2004.

- 3. Brazílie kolonií – utváření národa:** bandeiranté a rozšiřování území, povstání a vzpoury, objev zlata a zlatá horečka, politika metropole vůči kolonii, spiknutí v Minas Gerais; kultura 18. století.

Literatura:

- Bosí, Alfredo. *Dialética da colonização*. São Paulo: Companhia das Letras, 1992.
- Bueno, Eduardo. *Brasil: uma história*. São Paulo: Ática, 2003.

- Klíma, Jan. *Dějiny Brazílie*. Praha: Lidové noviny, 2011.

4. **Proces nezávislosti:** vývoj v Evropě na počátku 19. století, přesun portugalského dvora do Brazílie, vyhlášení nezávislosti; kultura 1808-1822.

Literatura:

- Bosi, Alfredo. *Dialética da colonização*. São Paulo: Companhia das Letras, 1992.
- Bueno, Eduardo. *Brasil: uma história*. São Paulo: Ática, 2003.
- Klíma, Jan. *Dějiny Brazílie*. Praha: Lidové noviny, 2011.

5. **Brazílie císařstvím:** první císařství – uznání nezávislosti, vláda Pedra I, budování národa; druhé císařství – vláda Pedra II, válka proti Paraguai, abolicionistické a republikánské hnutí; kultura doby císařství.

Literatura:

- Bosi, Alfredo. *Dialética da colonização*. São Paulo: Companhia das Letras, 1992.
- Bueno, Eduardo. *Brasil: uma história*. São Paulo: Ática, 2003.
- Klíma, Jan. *Dějiny Brazílie*. Praha: Lidové noviny, 2011.

6. **Stará republika:** ústava a převraty, kaučuková éra, válka v Canudosu, politika „kávy s mlékem“, imigrace z Evropy, účast země v první světové válce, období hospodářské krize; kultura Staré republiky.

Literatura:

- Barreto, Lima. *Smutný konec snaživého Policarpa*, Praha: Odeon 1974
- Bosi, Alfredo. *Dialética da colonização*. São Paulo: Companhia das Letras, 1992.
- Bueno, Eduardo. *Brasil: uma história*. São Paulo: Ática, 2003.
- Novais, Fernando A., Sevcenko, Nikolaj. *A história da vida privada no Brasil 3: da belle époque à era do rádio*. São Paulo: Companhia das Letras, 1998.
- Klíma, Jan. *Dějiny Brazílie*. Praha: Lidové noviny, 2011.

7. **Období Getúlia Vargase:** státní převrat, nová ústava, Nový stát, represe, vnitřní a zahraniční politika, účast Brazílie ve druhé světové válce, druhé období Vargasovy vlády; kultura Vargasova období.

Literatura:

- Fausto, Boris. *História do Brasil*. São Paulo: Edusp, 2012.
- Novais, Fernando A., Schwarcz, Lilia Moritz. *História da vida privada no Brasil 4: contrastes da intimidade contemporânea*. São Paulo: Companhia das Letras, 1998.

8. **Demokratické mezidobí:** hledání demokratické cesty, období vlády Juscelina Kubitschka – vnitřní a zahraniční politika, industrializace, výstavba nového hlavního města; kulturní proměny.

Literatura:

- Brož, Ivan. *Kubitschek: drama života a záhadné smrti prezidenta českého původu*. Šternberk: Reti, 2002.

9. **Vojenská diktatura:** vláda generálů, represe, ozbrojená opozice, průmyslový rozvoj a hospodářský růst, krize režimu; okleštění kultury.

Literatura:

- Novais, Fernando A., Schwarcz, Lilia Moritz. *História da vida privada no Brasil 4: contrastes da intimidade contemporânea*. São Paulo: Companhia das Letras, 1998.

10. Brazílie demokracií: návrat k demokratickým poměrům, vláda Fernanda Henrique Cardosa - „Plán Real“, měnová krize na konci 90. let, vnitřní a vnější politika vlády I. Luly da Silvy, vláda Dilmy Rousseff; kultura posledních desetiletí.

Literatura: vybrané články z tisku

Literatura (Základní, Rozšiřující, Doporučená)

Základní:

- Klíma, J. *Dějiny Brazílie*. Praha: Lidové noviny, 2011.

Doporučená:

- Klíma, J. *Stručná historie států: Brazílie*. Praha: Libri, 2003.

Rozšiřující:

- Arcanjo, Francisco Moacir. *Svět porozumí*. Marek Belza, 2004.
- Barreto, Lima. *Smutný konec snaživého Policarpa*, Praha: Odeon 1974.
- Bastide, Roger. *Bahijské kandomblé*. Praha: Argo, 2003.
- Brož, Ivan. *Kubitschek: drama života a záhadné smrti prezidenta českého původu*. Šternberk: Reti, 2002.
- Caminha, Pero Vaz de. *Dopis králi Manuelovi o nalezení Brazílie*. Praha: Scriptorium, 2000.
- Darcy Ribeiro: „Pomezí a plantáže“, „Afrobrazilci“, „Národní podle vylučovací metody“. In *Druhý břeh západu*. Praha: Mladá fronta, 2004.
- Koláriková, Hanzelyová, Habánová. *Brasil – Brazília* (Leblon, 2011)
- Lévi-Strauss, Claude. *Myšlení přírodních národů*. Dauphin: Praha 1996.
- Mirandová, Ana. *Peklo ráje*. Praha: Torst, 2004.
- *Poronominare: mýty a legendy brazilských Indiánů*. Praha: Dauphin, 1995.
- Staden, Hans. *Dvě cesty do Brazílie*. Praha: Titanic, 2000.
- Štěpánek, Pavel. *Afinidades históricas e culturais entre Brasil e a República Tcheca. Historické a kulturní vztahy mezi Brazílií a Českou republikou*. Brno: L. Marek, 2008.
- Štreit, Jindřich, Pilatík, Kamil. *Braziliáni z Česka – Brasilianos Tchecos*. Sovinec: Společnost přátel umění, 2009.